

UDC 372.878:78.087.6

DOI: 10.34671/SCH.HBR.2019.0304.0005

**ПЕДАГОГИЧЕСКИ ОБОСНОВАНИ УСЛОВИЯ ЗА АНАЛИЗ НА ПРИСЪСТВИЕТО
НА МАЖОРНИТЕ ПЕСНИ В БЪЛГАРСКАТА ПОП И РОК МУЗИКА**

© 2019

Василев Илко Цанев, докторант*Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“**(4027, България, Пловдив, бул. „България“, №236, e-mail: ilko_vas@abv.bg)*

Анотация. Статията изследва присъствието на мажорните песни в българската поп и рок музика в интервала от нейното създаване през 60-те и 70-те години на XX до днес. Времевият отрязък е разделен на два периода – до 90-те години на XX век и след тях. Обект на изследването са двата вида тоналности в песните – мажорни и минорни. Проучени и анализирани са общо 98 песни от двата периода. Техният подбор е извършен след провеждане на анкета, както и с данни от класации на специализирани български медии. Изследваната хипотеза е, че е налице нарастваща тенденция за преобладаващо присъствие и дори доминиране на минорния лад над мажорния в съвременните български песни. За доказването или отхвърлянето на това предположение са използвани сравнителен метод и анализ. Те потвърждават хипотезата за засилващо се присъствие на минорните тоналности в съвременните български поп и рок песни. При изследването е установено, че това явление е в сила и за включените песни от този период в съдържанието на учебниците по музика за 2019/2020 година.

Ключови думи: лад, мажор, минор, поп и рок, песен, музика, фестивал, учебници, възприемане, обучение.

**PEDAGOGICALLY JUSTIFIED CONDITIONS FOR ANALYSIS OF THE PRESENCE
OF MAJOR SONGS IN BULGARIAN POP AND ROCK MUSIC**

© 2019

Vasilev Ilko Tsanev, PhD student*University of Plovdiv „Paisii Hilendarski“**(4027, Bulgaria, Plovdiv, Bulgaria Blvd., №236, e-mail: ilko_vas@abv.bg)*

Abstract. The article explores the presence of major songs in Bulgarian pop and rock music in the interval from its creation in the 1960s and 1970s to the present day. The time period is divided into two periods - up to the 1990s and beyond. The subject of the study are the two types of keys in the songs - major and minor. A total of 98 songs from the two periods were studied and analyzed. Their selection was made after the survey, as well as with data from music charts of specialized Bulgarian media. The hypothesis investigated is that there is a growing tendency for a dominant presence and even dominance of the minor mode over the major in contemporary Bulgarian songs. A comparative method and analysis were used to prove or reject this assumption. They confirm the hypothesis of a growing presence of minor keys in contemporary Bulgarian pop and rock songs. The study found that this phenomenon is also valid for included songs from this period in the content of music schoolbooks for 2019/2020.

Keywords: mode, major, minor, pop and rock, song, music, festival, schoolbooks, reception, education

**ПЕДАГОГИЧЕСКИ ОБОСНОВАНИЕ УСЛОВИЯ ДЛЯ АНАЛИЗА ПРИСУТСТВИЯ
МАЖОРНЫХ ПЕСЕН В БОЛГАРСКОЙ ПОП И РОК МУЗЫКИ**

© 2019

Василев Илко Цанев, докторант*Пловдивский университет им. „Паисия Хилендарского“**(4027, Болгария, Пловдив, бул. „България“, №236, e-mail: ilko_vas@abv.bg)*

Аннотация. В статье исследуется наличие мажорных песен в болгарской поп-и рок-музыке в период с момента ее создания в 1960-х и 1970-х годов до наших дней. Период времени делится на два периода - до 1990-х годов и далее. Предметом исследования являются два типа тоналностей в песнях - мажорные и минорные. В общей сложности 98 песен из двух периодов были изучены и проанализированы. Их выбор был сделан после опроса, а также использованы песни с музыкальных чартов специализированных болгарских СМИ. Гипотеза исследования состоит в том, что наблюдается растущая тенденция к доминирующему присутствию и даже доминированию минорного лада над мажорным в современных болгарских песнях. Сравнительный метод и анализ использовались, чтобы доказать или отклонить это предположение. Исследование подтверждает гипотезу растущего присутствия песен минорной тоналности в современной болгарской поп-и рок-песнях. Исследование показало, что это явление также справедливо для включенных песен этого периода в содержание музыкальных учебников на 2019/2020 годы.

Ключевые слова: лад, мажор, минор, поп и рок, песня, музыка, фестиваль, учебники, восприятие, обучение.

Като феномен в изкуството песента със своята развлекателна природа има функцията да бъде едно от най-ефективните образователни и възпитателни средства поради спецификите при нейното възприемане. То се осъществява по изключително достъпен, неусетен и неизискващ усилия начин за слушащия субект. От друга страна, при изпълнението, възпроизвеждането на песните лекотата за постигане на педагогическите задачи е подпомогната от забавните характеристики на художествения материал. По дефиниция песните са музикални произведения, създадени за „един или няколко гласа без съпровод или с акомпанимент на музикални инструменти“ [2]. Конкретно песните от българската поп и рок музика „преподават“ уроци за живота, любовта, спомените от детството, привързаността към България. От съществено значение е постигането на адекватно възприемане, което да отговаря на художествения замисъл на твореца. Ладовата принадлежност на песните има огромна роля при рецептивността. Общият поглед върху

произведенията от поп и рок музиката в България – в периода от нейното зараждане през 60-те и 70-те години на XX век до днес, дава основание да се допусне наличието на нарастваща тенденция, изразяваща се в преобладаващо присъствие и дори доминиране на минорния лад над мажорния в съвременните песни. Тази хипотеза се подлага на проверка с използване на сравнителен метод, за да се потвърди или отхвърли направеното предположение. Направен е опит да се докаже, че минорното звучене в съвременните български поп и рок песни се оформя като водеща тенденция. И не на последно място – че мажорният лад като контрапункт на минора би бил по-подходящо художествено-изразно и педагогическо средство за обучение и за формиране на музикална култура със създаване на специфично поле на възприемане с положително натоварена конотация в интонационен и в словесен аспект.

Западноевропейската музикална традиция борови с два лада – мажор (от лат. major - голям, велик) и минор

(от лат. *minor* – малък). Според Теорията на музикалните елементи, мажорно тризвучие (акорд) има, когато устойчивите тонове на лада образуват интервал голяма терца между първа и трета степени. Минорно тризвучие е налице, когато този интервал е малка терца. В традицията на тази ладова опозиция мажор-минор при прозвучаване на минорен акорд у слушащия се появява усещане за тъга, меланхолия. При мажора е обратното – възприема се като радостна, весела комбинация от тонове. В Речника на учените от Института за български език второто, преносното значение на думата „минорен“ е: „Печален, тъжен, меланхоличен“. Като нейна противоположност е дефинирана словоформата „мажорен“: „Който звучи тържествено, бодро, радостно“ [5].

Психологически изследвания се опитват да обяснят на какво се дължи това с прилагане на психофизичен подход и музикална психоакустика, с ползване от универсални акустични и психофизични принципи до междундивидуални и дори вътреиндивидуални различия. Част от тях са разглеждани и представени в изследването на Николай Рачев „Универсални и относителни характеристики на музикалното преживяване: приносът на емпиричните психологически изследвания“, в което най-общо минор се свързва с тъга, мажор с радост [6; с. 191-235]. Изложени са резултати от проучвания, направени както върху изолирани музикални елементи, прости мелодии и цели творби. Схващането, че мажорът е радостен, а минорът – тъжен, е в сила за понятията, когато те са изолирани, текстуално стерилни. Защото в музикалното произведение ладът е в комбинация с много други фактори – темпо, ритъм, хармония, тембър и др.

Експресивността на музиката зависи от тях и от други явления и закони, действащи извън нея. Сред направените изводи е, че „промяната в силата и височината на тоновете е способна почти напълно да замаскира исторически утвърдените ефекти на двата лада“ [6; с. 191-235].

Според това изследване емоционалното усещане от прозвучаването на мажор или минор представлява разграничение на интелектуално ниво. В изследването на Рачев се посочва, че „тъгата се изразява чрез минорен лад, ниски тонове, бавно темпо и дисонантни хармонии“ и „... понякога едни и същи музикални характеристики отговарят на различни емоционални категории...“ [6; с. 191-235]. Според него темпото е по-мощният детерминиращ фактор за определяне на оценките „радостен-тъжен“ вероятно заради сходните му функции и извън музиката. „Акцентите върху важни за идентифицирането на мажорен или минорен лад повлияват възприемането съответно на радост или тъга“.

Ценните характеристики на мажора са разглеждани от композитора Георги Стрезов в неговия блог. „Мажорният акорд е много гъвкав, тъй като винаги може да води до най-различни акорди“, посочва композиторът Георги Стрезов в своя блог [7]. Според него мажорната скала е перфектно звуково оформена – всички отзвучавания на тоновете, т.нар. обертонове, оформят мажорна гама. „Голяма част от бароковите произведения започват в минор, но финалният акорд често е бил мажорен“ (ПАК ТАМ). Обяснението за това е стремежът да не се нарушава съвършеността на звуковата система (ПАК ТАМ). Георги Стрезов смята, че мажорът е подходящ за детски и празнични песни, за композиции в стил *smooth jazz*, за епични транс мелодии.

„Умелият композитор може да понижи сърцето на слушателя само с един минорен акорд“, смята Стрезов. Той разглежда този лад като музикално средство за изразяване на носталгия, тъга, нещастие, дори мистика. Според Стрезов в съвременната музика е модерно да се използват минорни акорди, защото те придават специфично, дори сериозно звучене.

Известно е, че не всяка песен в мажорна тоналност звучи радостно. Пример за това са най-големите хитове на българската рок група „Сленг“ от 2000 година – „Мой свят“ и „Синьо“. И двете песни са написани в мажорен

лад – С (До мажор). Композициите са емоционално разтърсващи със своите текстове, особено заради трагичната съдба на вокалиста Дими (Димитър Екимов). Анкета сред 30 слушатели без музикални познания показва, че 27 от тях смятат тоналността на тези две песни за минорна. Техните отговори съдържат определения на песните като „тъжни“, „разплакващи“. Анкетиранияте, които отговарят, че песните са в мажор, не могат да се аргументират защо смятат така и дефинират настроението като „не много тъжно“, „приятно“. Това е доказателство за влиянието на странични фактори – музикални и парамузикални, върху възприемането на лада на дадена творба. Третата от най-известните песни на група „Сленг“ – „След хиляди години съм“ също от албума им от 2000 г., отново е в мажорна тоналност Е (Ми мажор) и не е затруднила запитаните при определяне на настроението й.

Изследване на учени от Великобритания върху 500 000 поп и рок песни, които са присъствали в топ-класациите на Обединеното кралство в периода между 1985 и 2015 година, показва възход на минора за сметка на мажора. Докладът е публикуван в списание „*Royal Society Open Science*“ и е достъпен на неговия интернет сайт от 16 май 2018 г. „Има ясна низходяща тенденция за „щастие“ и „оптимизъм“, както и леко възходяща тенденция в „тъга“ (*Interiano, Kazemi, Komarova, Wang, Yang, Yu*. [8]). Звученето на огромния брой изследвани песни е анализирано като комплекс от музикалния лад, текста и техният ритъм.

Най-харесваните от публиката песни в българската поп и рок музика в периода на нейното създаване – 60-те и 70-те години на XX век, участват в емблематичния национален телевизионен конкурс „Мелодия на годината“. Сайтът Дискогс информира, че „като жури участват именити композитори, поети, музикални критици“ (Дискогс [4]). Този обичан от българите телевизионен формат, номиниращ всеки месец песни за годишната класация, стартира на 6 октомври 1968 г. и неговото последно издание е през 1995 г. От 1972 година в избора на най-харесваната песен участват и телевизионните зрители. 17 от общо 29 заглавия, отличени през годините, са в минорни тоналности. В мажорни скали звучат 12 песни, класирани начело в „Мелодия на годината“. Това са:

- „Без радио не мога“ (1968 г.), изпълнена от Лили Иванова в тоналност Es dur (Ми-бемол мажор);
- „Любили сме, любили“ (1969 г.), изпълнена от Маргрет Николова и Петър Петров в тоналност С (До мажор);
- „Бяла песен“ (1971 г.), изпълнена от Паша Христова в тоналност Bes dur (Си-бемол мажор);
- „Далечна песен“ (1973 г.), изпълнена от Маргарита Хранова в тоналност А (Ла мажор);
- „Приятели“ (1981 г.), изпълнена от формация „Тоника СВ“ в тоналност G (Сол мажор);
- „Обичам те дотук“ (1986 г.), изпълнена от „ФСБ“ в тоналност F (Фа мажор);
- „С днешна дата“ (1988 г.), изпълнена от Кристина Димитрова и Орлин Горанов в тоналност G (Сол мажор) с модулация в А (Ла мажор);
- Изпълнената от Лили Иванова песен „Стари мой приятелю“ (1977 г.) е в тоналност Fm (Фа минор), но нейният заключителен акорд е мажорен – F (Фа мажор).
- Песента „Векът на любовта“ на група „Медикус“ от 1991 г. започва с мотив от „Ave Maria“ в С (До мажор), куплетите й са в паралелната тоналност Am (Ла минор), но припевите отново са мажорни – в тоналност С (До мажор), която модулира в D (Ре мажор).

- Хитът за 1992 г. в „Мелодия на годината“ в изпълнение на Георги Христов със заглавие „Не съжалявайте“ започва в С (До мажор), куплетите са в паралелната тоналност (Ла минор), а за подчертаване на мотивиращия патос на цялата творба мажорните припеви претърпяват две модулации – първоначално са в С (До мажор), след това градиращ с цял тон нагоре в D (Ре мажор) и накрая има повишението с още един полутоно в Es dur (Ми-бемол

мажор).

- „Най-хубавият лъч“ е песента в изпълнение на Лили Иванова и Асен Гаргов, класирана от зрителите в конкурса „Мелодия на годината“ на първо място за 1977 г. Композицията започва в мажорна тоналност G (Сол мажор), но продължава в паралелната минорна – Em (Ми минор).

- С мажорен припев и минорни куплети е песента „Чудо“ в изпълнение на Васил Найденов, победител след вота на зрителите в конкурса „Мелодия на годината“ за 1983 г. Куплетите ѝ са в Cm (До минор), но припевът е в паралелната тоналност Es dur (Ми-бемол мажор).

В „Мелодия на годината“ въпреки че броят на отличените песни с минорни тоналности е преобладаващ, разликата с класираните на първо място хитове, имащи мажорно звучене, е едва 5 песни в полза на минорното звучене.

11 мажорни към 6 минорни – такова е съотношението при тоналностите на песните, които са били класирани на първо място в легендарния конкурс „Златният Орфей“. Резултатът показва почти двойно повече мажорно звучащи творби. Провеждан по едно и също време с „Мелодия на годината“, този Международен фестивал за нова българска песен развива тенденцията (в този период до 90-те години на XX век) към засилване на жизнерадостното звучене в родната поп и рок музика. „Възниква през 1965 г. като конкурс за песни за българското Черноморие и се провежда в бар-вариетето в курорта Слънчев бряг. От 1967 г. носи името „Златният Орфей“, посочва историческите факти сайтът [1]. Някои от отличените творби в разгледаната по-горе класация „Мелодия на годината“ заемат призово място и на престижния и единствен за времето си у нас форум за забавна музика „Златният Орфей“.

С мажорно звучене сред песните на първа позиция през годините в конкурса „Златният Орфей“ са:

- „Бяла тишина“ (1967 г.), изпълнена от Георги Минчев и рок-група „Щурците“ в тоналност E (Ми мажор);

- „Сън сънувах“ (1969 г.), изпълнена от Маргрет Николова и Кирил Семов. Композицията започва в тоналност C (До мажор), куплетите са в едноименната минорна тоналност Cm (До минор), но припевите са отново в мажорната скала на Es dur (Ми-бемол мажор);

- „Едит“ (1974 г.), изпълнена от Емил Димитров в тоналност C (До мажор);

- „Вечерница ти пак бъди“ (1979 г.), изпълнена от Бисер Киров в тоналност C (До мажор);

- „Бацината къща“ (1980 г.), изпълнена от Панайот Панайотов в тоналност C (До мажор);

- „Дори насън“ (1986 г.), изпълнена от Маргарита Хранова в тоналност Bes dur (Си-бемол мажор);

- „Близо до мен“ (1992 г.), изпълнена от Вили Кавалджиев в тоналност F (Фа мажор);

- „Посвещение“ (1993 г.), изпълнена от Деян Неделчев в тоналност F (Фа мажор);

- „Огън и дим“ (1997 г.), изпълнена от дует „Ритон“. Песента започва в тоналност G (Сол мажор), припевите са в тоналност Bes dur (Си-бемол мажор);

- „Кажи ми докога“ (1998 г.), изпълнена от Маргарита Хранова в тоналност As dur (Ла-бемол мажор);

- „Мъжка песен“ (1999 г.), изпълнена от Орлин Горанов в тоналност C (До мажор).

От разгледаните заглавия на песни от „Златният Орфей“ прави впечатление големият брой с мажорно звучене. За разлика от „Мелодия на годината“ в емблематичния песенен фестивал мажорните са повече от минорните.

Извън тези класации в ефира по време на периода до 90-те години на XX век звучат песни, превърнали се в безспорни хитове в изпълнение на едни от най-харесваните български вокалисти. Сред тях са следните песни, които също са в мажорни тоналности:

- „Усмивката“ (1984 г.), изпълнена от формацията

„Трамвай №5“ в тоналност G (Сол мажор);

- „Жена на всички времена“ (1986 г.), изпълнена от Петя Буюклиева в тоналност A (Ла мажор);

- „Къде си, лято“ (1985 г.), изпълнена от формация „Тоника СВ“ в тоналност D (Ре мажор);

- „Големият кораб минава“ (1980 г.), изпълнена от рок група „LZ“. Има изцяло мажорно звучене – куплетите са в тоналност G (Сол мажор), припевите са в тоналност D (Ре мажор).

При изследването на тоналностите в песните от периода от 60-те и 70-те години на XX век до 90-те години на XX век се забелязва преобладаващо присъствие на мажорния лад над минорния. Вероятната причина за това би трябвало да се дължи на съществуващия тогава социално-политически строй. Неговата художествена пропаганда не е допускала изкуството да внушава емоционални състояния като меланхолия, тъга, обреченост, песимизъм, изразявани най-подходящо на музикален език с минорни тоналности. Основанието е било, че такива песни биха били недобра реклама на обществено-политическия строй сред населението в страната, а и зад граница. Значителен е броят и на песните с минорно звучене от тогавашния период. Минорните интонации в комбинация с текстовете са били своеобразна реакция на творците не непременно към властта, а завоалиран, дори подсъзнателен израз на неодобрение, недоволство, несъгласие както с ежедневни и дребни теми, така и с по-глобални проблеми. Като пример може да се посочат песните „Ако си дал“ на Емил Димитров в тоналност Am (Ла минор), „Стълбата“ на рок-група „Щурците“ в тоналност Em (Ми минор), „Ако имаш време“ на рок-група „Тангра“ в тоналност Am (Ла минор).

В проведена анкета с 40 души на възраст от 15 до 45 години те посочват своите 10 любими съвременни български песни, тоест от 90-те години на XX век до днес. Анкетираните обясняват, че критериите им са популярност на конкретната песен и на изпълнителя ѝ. Посочените заглавия на песните са почти еднакви за всеки от анкетираните и броят им е 40. Те в голяма степен (95%) съвпадат с творбите, заемали челните места в класации на специализирани български медии като „БГ Радио“, Българско национално радио, „Сити Радио и Тв“, „Радио Фреш“, сайта www.signal.bg. Общо от анкетата и от класациите броят на песните, които са изследвани за целите на настоящата научна статия, е 43. От всички проучени песни едва 8 са в мажорни тоналности, тоест само 18,5%. Към тях може да бъде причислена и песента „Анджелика“ („Angelica“) на Стоян Захариев, съдържаща мажорен компонент в композицията си. Куплетите ѝ са в тоналност E (Ми мажор), въпреки че припевът е в Am (Ла минор). Песента от 1991 г. е значима с факта, че е първият пробив на заглавие от съвременната българска забавна музика до световната аудитория. „Стоян Захариев е първата българска поп-звезда, постигнал международен успех с авторски хит на английски и истински *blue-eyed soul* артист. Неговата „Angelica“ се превръща в сензация, прекосила континенти и с продажби от над 2,5 милиона копия в САЩ, Европа и Южна Америка му донася международно признание като автор, аранжор, продуцент и изпълнител“ [3].

Ето и 8-те мажорни песни от изследваните общо 43 съвременни български поп и рок хитове:

- „Аз и ти“ (2002 г.), изпълнена от група „D2“ в тоналност E (Ми мажор);

- „Тя“ (2001 г.), изпълнена от група „ТЕ“ в тоналност E (Ми мажор);

- „Още малко“ (2018 г.), изпълнена от Орлин Павлов в тоналност C (До мажор);

- „Още от теб“ (от 2018 година), изпълнена от Любо Киров в тоналност G (Сол мажор);

- „Мога“ (2010 г.), изпълнена от Любо Киров в тоналност As dur (Ла-бемол мажор);

И споменатите по-горе 3 песни на група „Сленг“:

- „Мой свят“ (2000 г.) в тоналност C (До мажор);

- „Синьо“ (2000 г.) в тоналност С (До мажор);
- „След хиляди години сън“ (2000 г.) в тоналност Е (Ми мажор).

Резултатите от изследването показват, че в този сравнително дълъг период (от 90-те години на миналия век до днес) най-слушаните и харесвани песни са в минорни тоналности.

Ладовата принадлежност на включените в учебниците по музика на различните издателства (одобрени от Министерството на образованието и науката за учебната 2019/2020 г.) съвременни български поп и рок песни е разпределена в съотношение 5:1 в полза на минорните. Една от причините за този резултат, е че присъстват повече заглавия от предходния период на българската забавна музика, тоест преди 90-те години на XX век. Съвременни български поп и рок песни влизат в учебното съдържание едва в 6 клас – само една, която е в минор „Непознати улици“ (2001 г.) на група „Мери Бойс Бенд“ в Dm (Ре минор) и може да се види онлайн в сайта Store.bg [9]. Само 4 са съвременните български поп и рок песни в мажорни тоналности, намерили място в учебниците по музика:

- „Заедно“, изпълнена от група Графа, Любо Киров и Орлин Павлов в тоналност В (Си мажор);
- „Още малко“, изпълнена от Орлин Павлов в тоналност С (До мажор);
- „Синьо“, изпълнена от група „Сленг“ в тоналност С (До мажор);
- „Заедно с теб“, изпълнена от Дивна, Богомил, Lexus, Орлин Павлов, Орлин Горанов, Поли Генова в тоналност Fis dur (Фа-диез мажор).

Този малък брой съвременни български песни с мажорно звучене в учебниците по музика разкрива очевидното доминиране на минора като лад във вокално-инструменталните произведения от т.нар. забавен жанр, създадени след 90-те години на XX век у нас.

Разгледаните примери със съвременни български поп и рок песни водят до заключението, че в този период мажорните тоналности са изключения сред най-известните и харесвани хитове. Една от причините за това е битувашото схващане в музикално-творческите среди, че ако една песен звучи жизнерадостно, има много малки шансове да се превърне в хит. В своя по-компресиран вариант тази гледна точка може да бъде сведена до позицията, че подобна весела песен дори и да стане хит, ще бъде едnodневна, нетрайна като художествен живот. Обосновката на подобни мнения се съдържа във факта, че радостно звучащите песенни мелодии в мажорен лад се комбинират с неангажиращи и ненаговарващи, мотивиращи, приятни, дори „леки“ текстове.

Настоящото изследване само открива и доказва съществуването на едно явление – преобладаващото присъствие на съвременни български поп и рок песни в минорни тоналности. В количествено отношение те в такава степен надвишават броя на мажорните, че последните изглеждат като изключения. В българската забавна музика от нейното създаване до момента не е имало такава тотална доминация на дадено изразно средство – минорният лад да бъде определящ фактор за звученето на песните след 90-те години на XX век. Това явление се превръща в тенденция поради факта, че в началото на периода все пак сред хитовете има и мажорно звучащи творби. В момента такива се срещат изключително рядко, както това бе установено с разгледаните примери по-горе.

Сред обективните основания за този феномен – почти тоталното господство на минорния лад в нашата съвременна забавна музика, са и социалните явления. Изкуството като цяло и музиката в частност са отражение на живота. Общественият проблеми – бедност, пресъпътност, наркозависимости, водят до негативни изменения и на личностно ниво. Те присъстват в словесното съдържание на песните, а в музикалното се изразяват с минорни скали. Често самите изпълнители и автори на

хитове употребяват наркотични вещества, което води до депресивни състояния и в тях те творят съответстваща на конкретните им настроения „мрачна“ музика. Нерядко самите изпълнители влизат в ролите на неразбрани и незаинтересовани, като за изразяването на този нихилизъм на музикален език се прибегва единствено до употреба на минорни тоналности.

От всичко казано дотук следва да се заключи, че при съвременните български поп и рок песни съществува почти абсолютно надмощие на минорния лад над мажорния. Авторът на статията изказва препоръка към авторите и съставителите на учебници по музика да търсят и да включват повече съвременни български поп и рок песни с мажорно звучене. Създадените в този лад творби въздействат положително върху емоционалното състояние. В учебния процес това представлява ценна предпоставка за качествено обучение – от възприемането до изпълнението и интерпретацията на песните.

СПИСЪК НА ЛИТЕРАТУРАТА:

1. Бгестрада. (2010). Златният Орфей. История на фестивала. Изтеглено от <https://www.bgestrada.com/bgestrada/?q=content/%D0%97%D0%BB%D0%B0B9>
2. БГ Уикипедия. (19 септември 2019). Песен. Изтеглено от <https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B5%D0%BD>
3. БГ Уикипедия. (6 октомври 2018). Стоян Захариев. Изтеглено от https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%BE%D1%8F%D0%BD_%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B5%D0%B2
4. Дискогс. (2019). Мелодия на годината. Изтеглено от <https://www.discogs.com/label/957546-%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D>
5. Институт за български език. Речник. (2014). Изтеглено от <http://ibl.bas.bg/rbe/lang/bg/%D0%BC%D0%B8%D0%BBD/>
6. Рачев, Н. (2010). Универсални и относителни характеристики на музикалното преживяване: приносът на емпиричните психологични изследвания. Годишник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Философски факултет. Книга Психология 99. С. 191-235
7. Стрезов, Г. (обновено 2019). Ладове. Изтеглено от <https://www.bg-sonic.com/members/posts/55/strezov>
8. Interiano, M., Kazemi, K., Komarova, N., Wang, L., Yang, J., Yu, Z. (16 May 2018). Musical trends and predictability of success in contemporary songs in and out of the top charts. Royal Society Open Science. Retrieved from <https://doi.org/10.1098/rsos.171274>
9. Store.bg (2019). Учебници и помагала. 6 клас. Музика. Изтеглено от <https://www.book.store.bg/p204293/muzika-za-6-klas-elisaveta-vylchinova-chendova-vania-angelska-teodora-vateva-balabanova.html>